

Ірина КРУП'ЯК

кандидат економічних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, i.krpyak@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-5618-4863

Лідія КРУП'ЯК

кандидат економічних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, lidusya_@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-2013-6461

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗБАЛАНСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Вступ. Врегулювання проблеми державного боргу визначає бюджетну дієздатність країни, стан її валютних резервів, рівень відсоткових ставок, впливає на інвестиційний клімат, стабільність національної валюти, характер поведінки всіх сегментів фінансового ринку. Водночас у сучасних умовах відсутній єдиний підхід щодо управління державним боргом як інструментом фінансової політики держави, що потребує, з одного боку, пошуку можливостей виконання боргових зобов'язань держави для формування цілей її збалансованого економічного розвитку, а з іншого – активізації наукових зусиль, спрямованих на дослідження зазначеної проблеми.

Мета – систематизувати підходи щодо визначення особливостей управління державним боргом та оцінити його наслідки у контексті збалансованого економічного розвитку країни.

Результати. Розкрито проблеми накопичення боргових зобов'язань держави, що призводять до структурних дисбалансів, посилюють фінансову залежність країни від іноземних кредиторів, знижують її платоспроможність та інвестиційну привабливість, збільшують витрати на обслуговування боргу. Проведено аналіз стану формування боргових зобов'язань держави та здійснено оцінку їх наслідків в контексті збалансування економічного розвитку країни. Виявлено особливості зміни структури державного боргу України в розрізі валют погашення. Здійснено моніторинг індикаторів боргового навантаження України та їх порівняння з граничними значеннями з метою визначення рівня фінансової загрози для країни. Виокремлено наслідки неефективного механізму управління державним боргом, що виявляються на стадії обслуговування і погашення державного боргу та зумовлюють необхідність здійснення щорічних відсоткових платежів, які фінансуються за рахунок коштів бюджету. Обґрунтовано заходи щодо вдосконалення механізму управління державним боргом для запобігання негативних макроекономічних тенденцій.

Висновки. За результатами дослідження встановлено, що державний борг України створює ризики для фінансової спроможності держави, а подальше залучення позикових коштів при незначних темпах економічного зростання посилює загрози макрофінансовій стабільності. Відтак, для збільшення ефективності управління державним боргом важливим є формування належного механізму управління, моніторинг індикаторів боргової безпеки, визначення оптимальної структури відношення боргу до ВВП, враховуючи основні аспекти та тенденції розвитку національної економіки. Для удосконалення механізму управління державним боргом пропонується: зменшення частки заборгованості, номінованої в іноземній валюті; збільшення частки внутрішніх запозичень у структурі державного боргу; скорочення питомої ваги заборгованості, що має погашатися у короткостроковому періоді; стимулювання попиту на державні цінні папери; обмеження залучень фінансових ресурсів міжнародних організацій, що передбачають додаткові умови кредитування й сприяють економічній та політичній залежності держави.

Ключові слова: державний борг, дефіцит бюджету, боргові зобов'язання, боргове навантаження, реструктуризація, фінансові інституції, інвестування, кредитування.

Рис.: 4, бібл.: 11.

Iryna KRUPIAK

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
i.krupyak@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-5618-4863

Lidiia KRUPIAK

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
lidusya_@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-2013-6461

MANAGEMENT OF THE STATE DEBT OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF BALANCING ITS ECONOMIC DEVELOPMENT

Introduction. Settlement of the state debt problem determines the country's budgetary capacity, the situation of its currency reserves, the level of interest rates, the investment climate, the stability of the national currency, and the behavior of all segments of the financial market. At the same time, in modern conditions, there is no unified approach to the management of the state debt as a priority direction of the state financial policy, which requires the search for opportunities to fulfill the state's debt obligations in order to form the goals of its balanced economic development, to intensify scientific efforts aimed at researching the above-mentioned problem.

The purpose of the article is to systematize approaches to determine the features of state debt management and assess its consequences for identifying balanced development of the country.

Results. The problems of increasing the state's debt obligations, which lead to structural imbalances, increase the country's financial dependence on foreign creditors, reduce its solvency and investment attractiveness and increase debt service costs, are studied. The analysis of the conditions of formation of the state's debt obligations was carried out and an assessment of their consequences in the context of balancing the country's development was carried out. The peculiarities of the change in the structure of the state debt of Ukraine in terms of repayment currencies have been revealed. The indicators of Ukraine's debt burden were monitored and compared with

the limit values in order to determine the level of financial threat to the country. The consequences of an inefficient mechanism of state debt management, which are revealed at the stage of servicing and repayment of the state debt and which lead to the need for annual interest payments financed from the budget, are singled out. The measures to improve the government debt management mechanism to prevent negative macroeconomic trends are substantiated.

Conclusions. *According to the results of the study, it was established that the state debt of Ukraine creates risks for the financial capacity of the state, and the further attraction of loan funds at insignificant rates of economic growth increases the threats to macro-financial stability. Therefore, to increase the effectiveness of state debt management, it is important to form a proper management mechanism, monitoring of debt security indicators and determine the optimal structure of the debt-to-GDP ratio, taking into account the main aspects and trends of development of the national economy. To improve the mechanism of state debt management, it is proposed to: reduce the share of debt denominated in foreign currency; increasing the share of domestic borrowing in the structure of the state debt; reduce the specific weight of debt that must be repaid in the short term; increase the demand for government securities; refuse to attract financial resources of international organizations, which provide for additional crediting conditions and limitation of economic and political dependence of the state.*

Keywords: *state debt, budget deficit, debt obligations, debt burden, restructuring, financial institutions, investment, crediting.*

JEL Classification: E60, H63.

Постановка проблеми. Важливим інструментом забезпечення сталого розвитку економіки держави, джерелом інвестування та засобом стримування інфляційних процесів є державні запозичення. За умови інвестиційної спрямованості такі запозичення сприяють приросту ВВП, належному фінансуванню соціальних програм, формуванню достатніх обсягів кредитних ресурсів для активізації виробництва. Водночас значне нарощення боргових зобов'язань держави призводить до структурних дисбалансів, посилює фінансову залежність країни від іноземних кредиторів, знижує її платоспроможність та інвестиційну привабливість, збільшує витрати на обслуговування боргу. Наявність певного обсягу державного боргу, особливості його розміщення та погашення впливають на збалансованість розвитку економіки країни. Саме тому державний борг є не лише методом акумулювання коштів для фінансування

потреб держави, а й інструментом її фінансової політики, неефективне використання якого призводить до порушення збалансованого функціонування національної економіки. Відтак, дослідження методів та прийомів управління державним боргом є пріоритетним напрямом фінансової політики країни, що потребує системного і комплексного вивчення, оцінки потенційних фінансових можливостей держави та пошуку можливостей виконання боргових зобов'язань для формування стратегічних і тактичних цілей збалансованого економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним аспектам формування державного боргу присвячено праці багатьох українських учених. Т. П. Богдан обґрунтовує необхідність розширення меж охоплення борговою статистикою сектору загального державного управління, виявляє розбіжності в методич-

них підходах до тлумачення й класифікації державного боргу за стандартом PSDS та в рамках боргової статистики України [1]. Т. І. Єфименко досліджує проблеми забезпечення боргової стійкості державних фінансів [2]. На її думку, доцільною є імплементація зарубіжного досвіду управління державним боргом. О. П. Кириленко і О. В. Стащук серед загроз фінансовій безпеці України виокремлюють загрози боргового сектору, які виникають внаслідок неефективного управління внутрішніми та зовнішніми запозиченнями [3]. Р. В. Короленко визначає об'єктивні й суб'єктивні чинники виникнення заборгованості та характеризує основні методи управління державним боргом [4]. У цьому контексті автор систематизує напрями ефективного управління державним боргом. В. П. Кудряшов дійшов висновку, що зростання державної заборгованості відбувалося шляхом збільшення державних запозичень, які спрямовували на погашення зобов'язань, покриття витрат на проведення активних операцій, перекладання частини запозичень корпорацій і установ на державний бюджет [5]. Л. Л. Маханець запропонувала модель раціонального обсягу державного боргу, яка дає змогу формувати обсяг зовнішнього та внутрішнього державного боргу без загроз для економічного зростання країни [6]. О. Я. Стойко виокремив основні ризики боргових зобов'язань України та окреслив способи їх оптимізації [8]. Л. Є. Фурдичко досліджує стан зовнішнього державного боргу в економічних реаліях України, а також визначає його причини і наслідки [9]. Автор акцентує, що значний обсяг зовнішнього державного боргу потребує суттєвих витрат на його управління та обслуговування. І. Г. Хома дослідила основні етапи формування державного боргу з наголосом на кризові періоди в українській економіці, а також структуру боргових зобов'язань

за ознакою кредитора та валюти погашення [10]. Незважаючи на наявність значної кількості публікацій із зазначеної проблематики, більш ґрунтовного дослідження потребують питання, що стосуються проблем управління державним боргом України в контексті збалансування її економічного розвитку.

Метою статті є систематизація підходів щодо визначення особливостей управління державним боргом та оцінка його наслідків у контексті збалансованого економічного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах безсистемні й безконтрольні запозичення, відсутність ефективної системи управління державним боргом призводять до нарощення зовнішньої та внутрішньої заборгованості України. Значне зростання державного боргу зумовлене війною в країні, нестабільною ситуацією з рефінансуванням боргів попередніх років, високими валютними ризиками зовнішньої заборгованості, а також тиском боргових виплат на державні фінанси. При цьому методи управління державним боргом інтегруються у бюджетний механізм країни на основі операцій державного бюджету, пов'язаних зі зміною обсягу державного боргу, його обслуговуванням, використанням залучених коштів. Погашення та обслуговування державного боргу передбачає проведення платежів для виконання боргових зобов'язань перед кредиторами щодо сплати основної суми боргу, відсотків й інших витрат, визначених умовами випуску державних цінних паперів, державними гарантіями, угодами про позику.

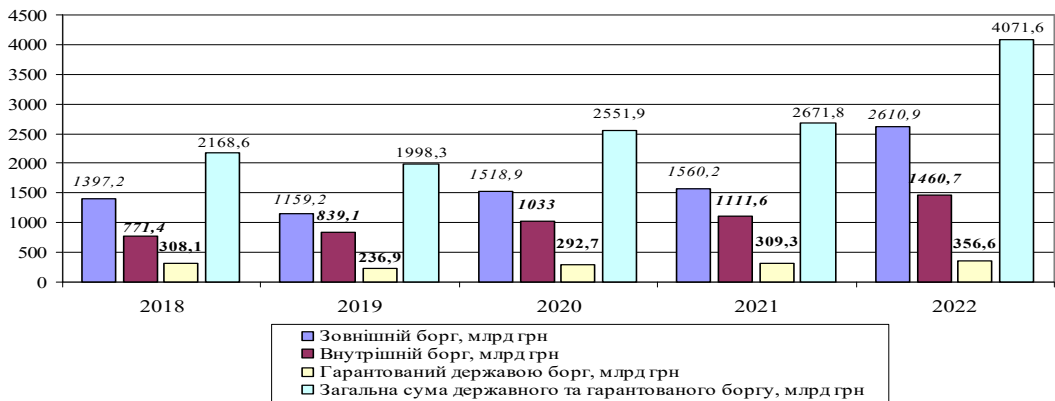
Специфіка управління державним боргом в Україні пов'язана з деформаціями структури державного боргу. Так, 60% усіх запозичень є зовнішніми, а на внутрішньому фінансовому ринку держава отримує лише 40% необхідних коштів. Водночас з 2018 р.

державний борг України у національній валюті почав зростати з 2168,6 млрд грн до 2551,9 млрд грн у 2020 р., а його приріст становив 17,8%. У 2021 р. державний борг України становив 2671,8 млрд грн, що у відсотковому відношенні є збільшенням на 23,2%, порівняно з 2018 р. (рис. 1). Внаслідок російсько-української війни у 2022 р. відбулося значне збільшення боргу, який на кінець року становив 4071,7 млрд грн, а приріст збільшився вдвічі, порівняно з попереднім роком, що вказувало на негативні зрушення в економіці держави.

Протягом 2020 р. на 383,3 млрд грн збільшилася сума державного та гарантованого державою боргу України, порівняно з 2018 р., при цьому державний та гарантований державою борг у доларовому еквіваленті зріс на 13,3 млрд дол США. Причиною такої тенденції стало фінансування видатків державного бюджету за рахунок запозичень та девальвація грошової одиниці. Водночас через пандемію COVID-19 в Україні збільшився дефіцит державного бюджету, зокрема наслідком обмежувальних заходів щодо недопущення поширення захворювання стало зростання показників граничного та фактичного дефіциту державного бюджету.

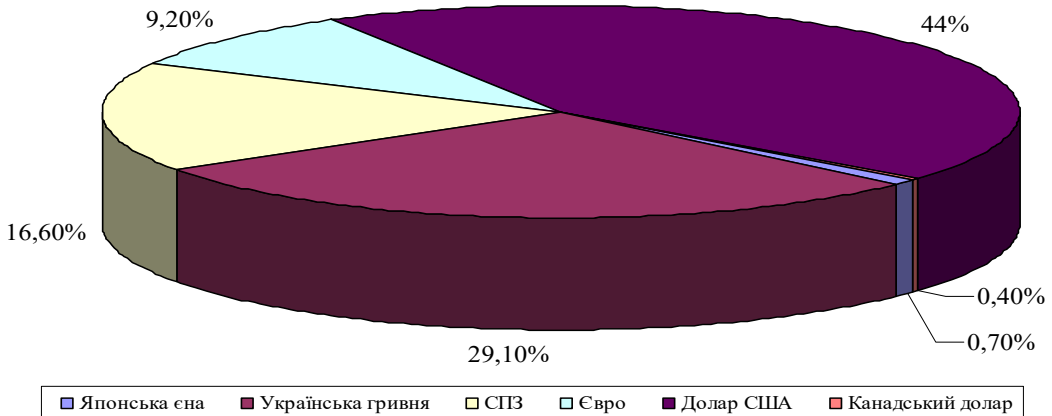
За даними Міністерства фінансів України, державний та гарантований державою борг України на кінець 2021 р. становив 2671,8 млрд грн, з яких: зовнішній борг – 1560,2 млрд грн (58,4% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу); внутрішній борг – 1116,6 млрд грн (35,8%). У 2022 р. загальний державний борг України суттєво зріс та становив 4071,7 млрд грн, що у процентному відношенні показує збільшення, порівняно з попереднім роком, на 52,4% [11]. Відтак, загальний обсяг державного боргу України демонструє зростаючу тенденцію, що є негативним чинником розвитку економіки країни, підсилює її залежність від обмінного курсу, вказує на нерозвиненість внутрішнього фінансового ринку. У такій ситуації девальвація національної валюти збільшуватиме навантаження з боргових виплат та сприятиме виникненню бюджетної кризи.

Важливість стратегічного й тактичного управління державним боргом України визначає поточна валютна структура її боргових зобов'язань (рис. 2). Так, “переважна частина заборгованості в розрізі валют погашення здійснена в гривнях та в доларах США – 32,81% та 29,96% відповідно. Час-

Рис. 1. Динаміка державного і гарантованого державою боргу України та його складових у 2018–2022 рр.*

*Складено на основі [11].

Рис. 2. Структура державного боргу України в розрізі валют погашення у 2022 р.*

*Побудовано на основі [11].

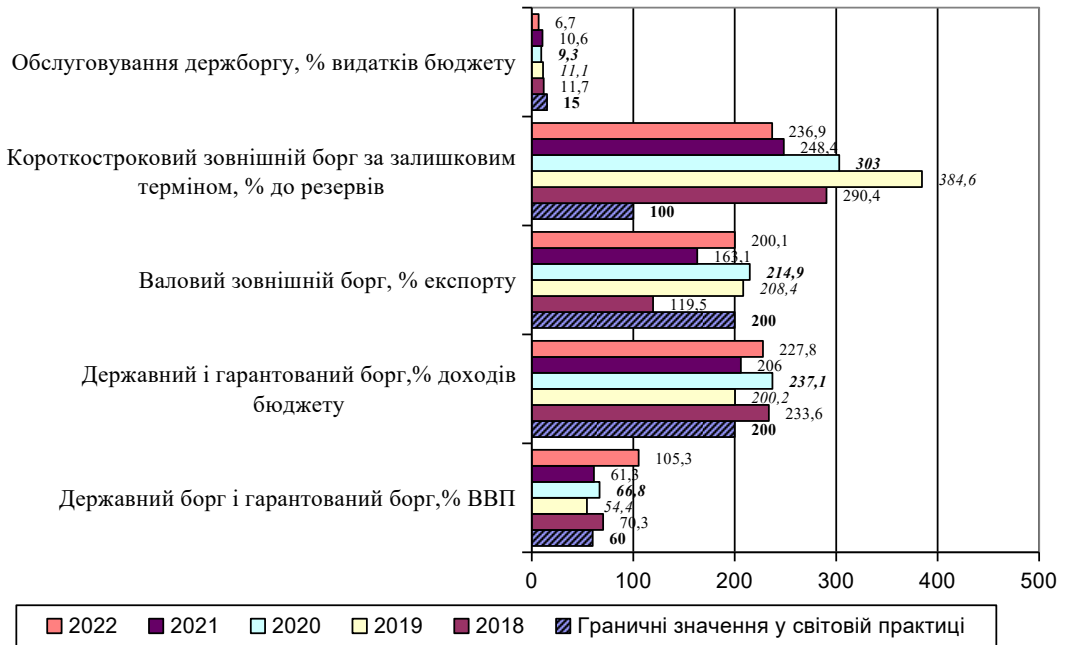
тина боргу держави деномінована в інших валютах, а саме: євро – 22,06%, спеціальні права запозичення (СПЗ) – 12,96%, японська єна – 0,9%, канадський долар – 1,29%, англійський фунт стерлінгів – 0,02%” [11]. Відтак, система управління державним боргом залежить від валютної політики, оскільки значну питому вагу боргових зобов’язань країни сплачують в іноземній валюті.

Зростання частки державного боргу, номінованого в іноземній валюті, вказує також на збільшення витрат на обслуговування боргу, номінованих в іноземній валюті. Така ситуація зумовлює скорочення валютної пропозиції та девальвацію гривні на фінансових ринках держави, а також є передумовою для проведення реструктуризації державної заборгованості.

Ефективність механізму управління державним боргом визначається стандартним набором індикаторів боргового навантаження, фактичні значення яких порівнюють із гранично допустимими. Так, з 2019 р. боргова позиція України характеризувалася зростанням індикаторів боргового навантаження та порушенням їх граничних рівнів (рис. 3). Відносні показники боргового навантаження суттєво зменшилися

у 2021 р., але боргові ризики були доволі високими. Відносно ВВП величина державного і гарантованого державою боргу зменшилася з 70,3% ВВП на початку 2019 р. до 61,3% ВВП у 2021 р., однак через війну досягла максимального значення – 105,3% ВВП наприкінці 2022 р. Така ситуація була спричинена девальвацією гривні та скороченням реального ВВП при збільшенні номінальної суми внутрішнього і зовнішнього боргу держави.

Державний і гарантований державою борг відносно доходів бюджету станом на 31.12.2018 р. становив 233,6%, зменшившись на 33,4 п.п. наприкінці наступного року. Однак щодо доходів бюджету гранично допустимий рівень боргу (200%) було перевищено протягом усього досліджуваного періоду (2018–2022 рр.). На кінець 2018 р. валовий зовнішній борг України становив 119,4% експорту, що було нижчим від граничного показника на рівні 200% експорту. Однак цей показник засвідчив негативну динаміку у 2019, 2020 та 2022 р. (208,4%, 214,9%, 200,1% експорту відповідно). Загальноприйняте значення відношення короткострокового зовнішнього боргу до валових міжнародних резервів становить

Рис. 3. Динаміка індикаторів боргового навантаження України та їх порівняння з граничними значеннями у 2018–2022 рр.*

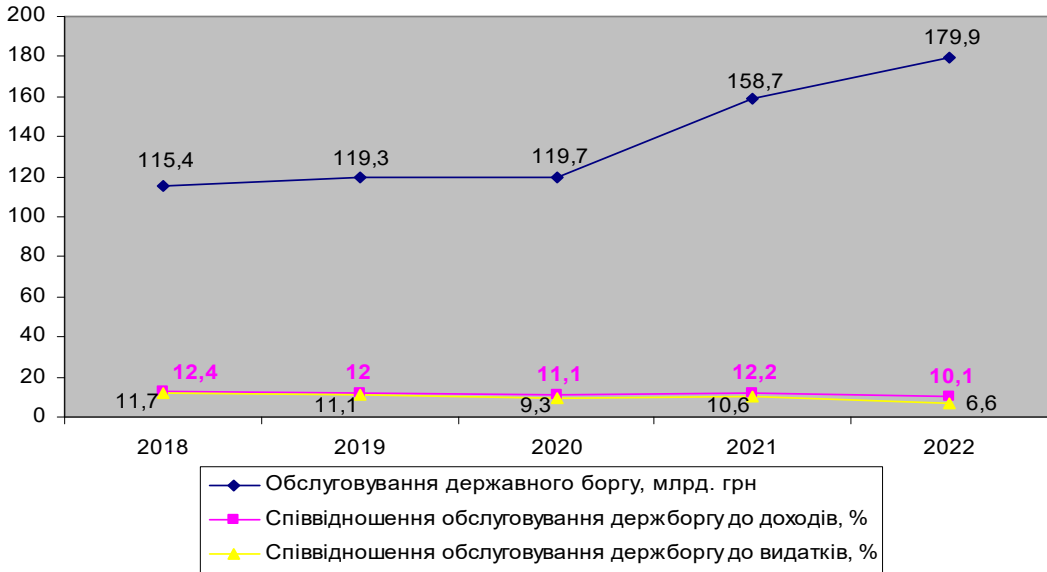
*Побудовано на основі [11].

100%. В Україні таке відношення на кінець 2022 р. становило 236,9%, дещо зменшившись щодо 2021 р. – 248,4%. Така динаміка зумовлена перевищенням абсолютного приросту короткострокового зовнішнього боргу над приростом міжнародних резервів України. Це співвідношення демонструє потенційну нестійку зовнішньо-боргову позицію України, нестачу офіційних валютних резервів для подолання шоків фінансового рахунку платіжного балансу.

Державний борг України характеризується дороговартісним обслуговуванням. “Позитивний вплив на зростання коефіцієнта покриття вартості обслуговування державного боргу приростом ВВП мала ревальвація гривні щодо долара США (у 2018 р. темп приросту грн/дол. становив –0,025 та –0,102 у 2019 р.” [1]. Однак для фінансування бюджетного дефіциту держава залучала кредити під високі відсо-

тки. Відтак, у 2018–2022 рр. спостерігалось зростання вартості обслуговування державного боргу (рис. 4).

Згідно з даними офіційної статистики Міністерства фінансів України, у 2020 р., порівняно з аналогічним періодом 2018 р., скоротилося співвідношення платежів з обслуговування державного боргу до обсягу доходів державного бюджету на 1,3%, а відношення вартості обслуговування державного боргу до обсягу видатків державного бюджету становило у 2020 р. 9,3%, що на 2,4% менше за величину цього показника у 2018 р. Порівняно з попереднім роком, зросли аналогічні показники 2021 р. на 1,1% та на 1,3% відповідно” [11]. Водночас необхідність збільшення видатків на обслуговування державного боргу у 2021–2022 рр. суттєво зменшила ефективність видаткової частини державного бюджету та можливості фінансування інших потреб.

Рис. 4. Вартість обслуговування державного боргу України у 2018–2022 рр. щодо обсягу доходів та видатків Державного бюджету України*

*Побудовано на основі [11].

Аналіз стану державного боргу України за показниками боргового навантаження вказує на суттєву фінансову загрозу для країни, оскільки граничний борговий рівень за усіма індикаторами за останні роки був перевищений. Водночас зростання у 2018–2022 рр. обсягу державного та гарантованого державою боргу пов'язано із забезпеченням фінансування дефіциту державного бюджету, девальвацією національної валюти, капіталізацією державних банків, пандемією COVID-19 та війною в державі.

За понаднормового рівня боргового навантаження національна економіка характеризується низькими темпами економічного зростання, вразливістю до впливу зовнішніх чинників – обмінних курсів, коливань відсоткових ставок, цін на експортовані товари, попиту в країнах-партнерах [1]. Зі збільшенням обсягу боргу підвищуються ризики його рефінансування. Існування значного боргового навантаження і суттєвих видатків на обслуговування бор-

гу є причиною зменшення фінансування першочергових видатків бюджету на активізацію економічної діяльності, розвиток людського капіталу та підвищення обороноздатності країни.

Наслідки неефективного механізму управління державним боргом виявляються на стадії його обслуговування і погашення. За наявності певного обсягу державного боргу виникає необхідність здійснення щорічних відсоткових платежів, які фінансують за рахунок коштів бюджету. Відтак, у довгостроковому періоді збільшення боргу розбалансовує бюджет та призводить до його дефіциту з негативними економічними, соціальними і фінансовими наслідками. Внаслідок здійснення значних боргових виплат обмежуються джерела внутрішнього інвестування та скорочуються можливості для внутрішнього споживання, що може призвести до боргової кризи держави.

У цьому контексті справедливо зазначають О. В. Стащук та І. Г. Боричевська,

що “реструктуризація боргу потребує проведення аналізу і розрахунків для вибору найкращого її варіанта та має враховувати економічні й соціальні наслідки певних дій щодо боргової політики. За умов фінансової кризи, рефінансування заборгованості держави та виконання нею своїх зобов'язань вимагає скерування податкових надходжень із державного бюджету на боргові виплати, що означає суттєве скорочення бюджетних видатків на соціально-економічний розвиток” [7]. Водночас варто наголосити, що фінансування боргових зобов'язань за рахунок видатків бюджету може спричинити недофінансування галузей економіки та зубожіння населення. Відтак, в сучасних умовах поширеною є практика покриття нестачі фінансування шляхом перенесення строків платежів за існуючими борговими зобов'язаннями держави. Але такий спосіб надає лише тимчасове послаблення, оскільки загальна сума боргу не скорочується, а борговий тягар ще більше посилюється.

Доцільним в контексті реструктуризації державного боргу є посилення взаємодії країни з урядами інших держав і міжнародними фінансовими інститутами для стабілізації економіки та збільшення доходів бюджету.

Важливе значення мають також структурні реформи у секторі державного управління, що спрямовані на підвищення ефективності використання коштів державного бюджету, перехід від пасивного залучення коштів на фінансування дефіциту бюджету до системного управління боргом. Доцільним є також запровадження середньострокового бюджетного планування.

Підтримуємо думку фахівців, що “оптимізація механізму управління державним боргом передбачає: посилення прозорості державних фінансів за рахунок введення паралельного обліку операцій та боргових

зобов'язань установ, дефіциту бюджету за касовим методом та методом нарахувань для сектору загальнодержавного управління, законодавчого уточнення сутності видів та обліку квазіфіскальних операцій, що здійснюються в цьому секторі; удосконалення процесу надання державних гарантій в Україні шляхом встановлення верхньої межі відповідальності Уряду при настанні гарантійного випадку та кількісних обмежень їх обсягу; підвищення рівня координації у сфері боргової безпеки між Урядом, Національним банком України, Міністерством фінансів України, Державною службою фінансового моніторингу України” [2].

Разом з тим, для вдосконалення механізму управління державним боргом доцільним є: зменшення частки заборгованості, номінованої в іноземній валюті; збільшення частки внутрішніх запозичень у структурі державного боргу; скорочення питомої ваги заборгованості, що має погашатися у короткостроковому періоді; стимулювання попиту на державні цінні папери; обмеження залучень фінансових ресурсів міжнародних організацій, що передбачають додаткові умови кредитування й сприяють економічній та політичній залежності держави.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити такі висновки й узагальнення. По-перше, державний борг України створює ризики для фінансової спроможності держави, а подальше залучення позикових коштів за незначних темпів економічного зростання посилює загрози макрофінансовій стабільності. Відтак, для збільшення ефективності управління державним боргом важливим є формування належного механізму управління ним, моніторинг індикаторів боргової безпеки, визначення оптимальної структури відношення боргу до ВВП, враховуючи основні аспекти та тенденції розвитку національної економіки.

По-друге, ефективне управління державним боргом передбачає оптимальне співвідношення між економічним зростанням, запозиченнями та інвестиціями, пошук реальних джерел фінансування, забезпечення платоспроможності держави. В такому контексті важливе значення має розробка середньострокової боргової стратегії, діагностика структури боргу, використання запозичень для цілей розвитку, орієнтація на внутрішній ринок. Належне законодавче забезпечення регулювання витрат з обслуговування та погашення боргу, вдосконалення управління ризиками дадуть змогу державі своєчасно виконувати свої боргові зобов'язання.

Список використаних джерел

1. Богдан Т. П. Гармонізація статистичного аналізу та обліку державного боргу в Україні з міжнародним стандартом PSDS. Наукові праці НДФІ. 2021. № 3. С. 5–22. URL : <https://doi.org/10.33763/npdfi.2021.03.005>.
2. Боргова стійкість державних фінансів : монографія / за ред. Т. І. Єфименко, С. А. Єрохіна, Т. П. Богдан. Київ : ДННУ "Акад. фін. управління", 2014. 712 с.
3. Кириленко О. П., Стащук О. В. Оцінювання макроекономічних чинників формування фінансової безпеки України. Світ фінансів. 2017. Вип. 2 (51). С. 1–16.
4. Короленко Р. В., Потапчук А. В. Державний борг України: сутність та управління. *Modern Economics*. 2019. № 13. С. 135–140. URL : <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/13-2019/korolenko.pdf>.
5. Кудряшов В. П. Імперативи та ризики накопичення державних запозичень. *Економіка України*. 2018. № 6. С. 26–43. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_6_4.
6. Маханець Л. Л. Моделювання раціональної структури державного боргу. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 49. С. 204–209.

7. Стащук О. В., Боричевська І. Г. Зовнішній державний борг України: сучасні тенденції та особливості обслуговування. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8679>.

8. Стойко О. Я., Шубенко І. А. Оцінка стану державного боргу України та напрями його оптимізації. *Проблеми економіки*. 2021. № 1. С. 123–133. URL : <http://oaji.net/articles/2021/728-1623655802.pdf>.

9. Фурдичко Л.Є., Піхоцька О.М. Стан зовнішнього державного боргу в економічних реаліях України: його аналіз, причини і наслідки. *Економіка та держава*. 2019. № 11. С. 26–29.

10. Хома І. Б., Папірник С. Є. Аналіз державного боргу України: сучасний стан та напрями оптимізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 33. Ч. 2. С. 108–114.

11. Статистичні матеріали по стану державного боргу України. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL : <https://www.minfin.gov.ua/news/borg/borhova-statystyka>.

References

1. Bohdan, T. P. (2021). Harmonizatsiia statystychnoho analizu ta obliku derzhavnoho borhu v Ukraini z mizhnarodnym standartom PSDS [Harmonization of statistical analysis and accounting of public debt in Ukraine with the PSDS international standard]. *Naukovi pratsi NDFI – Scientific Works of NDFI*, 3, 5–22. Available at: <https://doi.org/10.33763/npdfi.2021.03.005>
2. Yefymenko, T. I., Yerokhina, S. A., Bohdan, T. P. (Ed.). (2014). *Borhova stiiikist derzhavnykh finansiv [Debt sustainability of public finances]*. Kyiv: DNNU "Akad. fin. upravlinnia" [in Ukrainian].
3. Kyrylenko, O. P., Stashchuk, O. V. (2017). *Otsiniuvannia makroekonomichnykh chynnykiv formuvannia finansovoi bezpeky Ukrainy [Evaluation of macroeconomic factors of formation of financial security of Ukraine]*. *Svit finansiv – World of Finance*, 2, 1–16 [in Ukrainian].

4. Korolenko, R. V., Potapchuk, A. V. (2019). *Derzhavnyi borh Ukrainy: sutnist ta upravlinnia* [State debt of Ukraine: essence and management]. *Modern Economics*, 13, 135–140. Available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/13-2019/korolenko.pdf>.
5. Kudriashov, V. P. (2018). *Imperatyvy ta ryzyky nakopychennia derzhavnykh zapozychen* [Imperatives and risks of accumulating state loans]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 6, 26–43. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_6_4.
6. Makhanets, L. L. (2020). *Modeliuvannia ratsionalnoi struktury derzhavnoho borhu* [Modeling the rational structure of public debt]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 49, 204–209 [in Ukrainian].
7. Stashchuk, O. V., Borychevska, I. H. (2021). *Zovnishnii derzhavnyi borh Ukrainy: suchasni tendentsii ta osoblyvosti obsluhovuvannia* [External public debt of Ukraine: modern trends and peculiarities of servicing]. *Efektivna ekonomika – Efficient Economy*, 2. Available at: <http://www.economy.nay-ka.com.ua/?op=1&z=8679>.
8. Stoiko, O. Ya., Shubenko, I. A. (2021). *Otsinka stanu derzhavnoho borhu Ukrainy ta napriamy yoho optymizatsii* [Assessment of the state of Ukraine's public debt and directions for its optimization]. *Problemy ekonomiky – Problems of Economy*, 1, 123–133. Available at: <http://oaji.net/articles/2021/728-1623655802.pdf>.
9. Furdychko, L. Ie., Pikhotska, O. M. (2019). *Stan zovnishnoho derzhavnoho borhu v ekonomichnykh realiiakh Ukrainy: yoho analiz, prychny i naslidky* [The state of external public debt in the economic realities of Ukraine: its analysis, causes and consequences]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 11, 26–29 [in Ukrainian].
10. Khoma, I. B., Papirnyk, S. Ye. (2020). *Analiz derzhavnoho borhu Ukrainy: suchasnyi stan ta napriamy optymizatsii* [Analysis of the state debt of Ukraine: current state and directions for optimization]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, 33, 108–114 [in Ukrainian].
11. *Statystychni materialy po stanu derzhavnoho borhu Ukrainy*. *Ministerstvo finansiv Ukrainy* [Statistical materials on the state of the state debt of Ukraine. Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://www.minfin.gov.ua/news/borg/borhova-statystyka>.